

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs II. Vtrum anima Christi in Verbo cognouerit omnia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

articulis; quæstionem autem qualis, vel quomodo est, in ultimo articulo; circa primam vero quæstionem tractat primo quid est scientia Christi beate in ordine ad eius obiectum principale, quod est essentia diuina, in primo articulo; Deinde in ordine ad obiectum secundarium in aliis duobus sequentibus articulis, & prius considerando obiectum quo ad substantiam, siue quo ad res visas in secundo articulo; posterius autem quo ad accedens, quod est infinitas, in tertio articulo; demum in ultimo articulo tractat quæstionem qualis sit hæc scientia quærens, Vtrum anima Christi videat Verbum seu diuinam essentiam clarius qualibet alia creatura. Vel dicas in tribus primis articulis agi de scientia beata animæ Christi ex parte obiecti, in ultimo autem ex parte potentia, siue luminis quod se tenet ex parte potentia.

ARTICVLVS I.

Vtrum anima Christi comprehenderit Verbum, siue diuinam essentiam.

AD primū sic proceditur. Videtur, quod anima Christi comprehenderit, & comprehendat Verbum, siue diuinam essentiam. Dicit enim Isidorus. quod Trinitas sibi soli nota est, & homini assumpto. Igitur homo assumptus communicat cum sancta Trinitate in illa notitia sui, quæ est sanctæ Trinitati propria. Huiusmodi autem est notitia comprehensionis. Ergo anima Christi comprehendit diuinam essentiam.

Præterea, Magis est vniri Deo secundum esse personale, quam secundum visionem, sed sicut Damasc. dicit in 3. lib. tota diuinitas in vna personarum est vnica humane nature in Christo. Multo ergo magis tota natura diuina videtur ab anima Christi: & ita videtur, quod anima Christi comprehendat diuinam essentiam.

Præterea, illud, quod conuenit filio Dei per naturam, conuenit filio hominis per gratiam: vt August. dicit in primo de Trinit. Sed comprehendere diuinam essentiam, competit filio Dei per naturam. Ergo filio hominis competit per gratiam. Et ita videtur, quod anima Christi per gratiam Verbum comprehendat.

Sed contra est, quod Augustinus dicit in lib. 83. Quod se comprehendit, finitum est sibi. Sed essentia diuina non est finita in comparatione ad animam Christi, cum in infinitum eam excedat. Ergo anima Christi non comprehendit Verbum.

Respondetur dicendum, quod sicut ex supra dictis patet sic facta est vnio naturarum in persona Christi, quod tamen proprietates vtriusque nature inconfusa permanferit, ita scilicet quod increatum manserit increatum & creatum manserit infra limites creature: sicut Damasc. dicit in tertio lib. Est autem impossibile, quod aliqua creatura comprehendat diuinam essentiam (sicut in prima parte ostensum est) eo quod infinitum non comprehenditur à finito. Et ideo dicendum, quod anima Christi nullo modo comprehendit diuinam essentiam.

Ad primum ergo dicendum quod homo assumptus conformatur* diuina Trinitati in sui cognitione, non ratione comprehensionis, sed ratione cuiusdam excellentissime cognitionis præ ceteris creaturis.

Ad secundum dicendum, quod nec etiam in vnione, quæ est secundū esse personale, natura humana comprehendit Dei verbum, siue naturam diuinam. Quæ quamuis tota vnita fuerit humane nature in vna persona Filij, non tamē fuit tota virtus diuinitatis ab humana natura quasi circumscripta. Vnde Augustin. dicit in Epistola ad Volustianum, Scire te volo, non hoc Christianam habere doctrinam, quod ita Deus infusus sit carni, vt eam gubernanda vniuersitatis, vel deseruerit, vel amiserit, vel ad illud corpusculum quasi contractam, collectamque transfulerit. Et similiter anima Christi totam Dei essentiam videt, non tamen

eam comprehendit: quia non totaliter eam videt, id est, non ita perfecte, sicut visibilis est: vt in prima parte exposi- tum est.

Ad tertium dicendum, quod verbum illud August. est intelligendum de gratia vnionis, secundum quam omnia, quæ dicuntur de filio Dei secundum diuinam naturam, dicuntur de filio hominis, propter identitatem suppositi. Et secundum hoc vere potest dici, quod filius hominis est comprehensor diuinæ essentie: non quidem secundum animam, sed secundum diuinam naturam. Per quem etiam modū potest dici, quod Filius hominis est creator.

Sensus quesiti.

QUID SIT intellectu aliquid comprehendere, & in quo posita sit ratio comprehensionis essentie Dei, declarauimus in 1. p. q. 12. art. 7. & explicat late Suarez hic disp. 36. sect. 2. §. Sed interrogo. Nomen autem Verbi hic sumitur essentialiter, de qua significatione scripsimus in eadem 1. par. q. 34. art. 1. Contr. 2.

Forma Textus.

CONCL. est: Anima Christi nullo modo comprehendit diuinam essentiam; Probatur: Impossibile est, quod aliqua creatura comprehendat diuinam essentiam; ergo. Antecedens probatur: quia infinitum non comprehenditur à finito. Consequentia vero probatur: Quia sic facta est vnio naturarum in Christo, vt tamen proprietates vtriusque nature inconfusa permanferit, ita scilicet vt increatum manserit increatum, & creatum manserit infra limites creature, vt ait Damascenus.

Expositio Textus.

CONCLVS. S. D. esse fidei dogma docent Sotus in 4. sent. dist. 49. q. 3. art. 1. Medina & Aluarez super hoc art. & Suarez disp. 36. sect. 1. quod probat ex diuinis scripturis, Patribus & Conciliis, & ante eum Bann. & Val. 1. part. q. 12. art. 7. à quibus dissentit Valq. quia comprehensionis nomen accipit in alio sensu, quem in allegato art. 7. falsum esse probauimus.

Aduerte præterea dictum Isidori citatum à D. Th. in primo argumento non esse desumptum ex lib. 1. de summo bono cap. 3. ibi namque est alia verborum forma longe diuersa; sed habentur illa verba formaliter in cap. 42. eiusdem authoris in Exodus. Ex quo patet vanum esse laborem, & incautam censuram Suar. circa responsum S. D. ad primum, & circa sensum verborum Isid. vt etiam hic annotauit Aluarez.

ARTICVLVS II.

Vtrum anima Christi in Verbo cognouerit omnia.

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod anima Christi in Verbo nō cognoscat omnia. Dicitur enim Marci 13. De die autem illa nemo scit, neque Angeli in celo, neque Filius nisi Pater. Non ergo omnia scit in Verbo.

Præterea, Quanto aliquis perfectius cognoscit aliquid principij tanto plura in illo principio cognoscit. Sed Deus perfectius videt essentiam suam, quam anima Christi. Ergo plura cognoscit in Verbo, quam anima Christi. Non ergo anima Christi in Verbo cognoscit omnia.

Præterea, Quantitas scientia attenditur secundum quantitatem scribibilium. Si ergo anima Christi sciret in Verbo omnia, quæ scit Verbum, sequeretur, quod scientia animæ Christi æquaretur scientie diuinæ, creatum videlicet increato: quod est impossibile.

Sed contra est, quod super illud Apoc. 5. Dignus es agnoscere, qui occisus es, accipere diuinitatem, & sapientiam, Gloss. dicit, id est, omnium cognitionem.

Respon-

Respondeo dicendum, quod, cum queritur, an Christus A
cognoscit omnia in Verbo, ly omnia, potest dupliciter ac-
cipi. Vno modo proprie, vt distribuat pro omnibus, quæ
quocunque modo sunt, vel erunt, vel fuerunt, vel facta,
vel dicta, vel cogitata à quocunque, secundum quodcun-
que tempus. Et sic dicendum est, quod anima Christi in
Verbo cognoscit omnia. Vnusquisque enim intellectus crea-
tus, in Verbo cognoscit, non quidem omnia simpliciter,
sed tanto plura, quanto perfectius videt Verbum. Nulli
tamen intellectui beato deest, qui cognoscat in Verbo o-
mnia, quæ ad ipsum spectant. Ad Christum autem, & ad
eius dignitatem spectant quodammodo omnia, inquan-
tum ei subiecta sunt omnia. Ipse etiam est omnium iudex
constitutus à Deo, quia filius hominis est: vt dicitur Io. 5.
Et ideo anima Christi in Verbo cognoscit omnia existen-
tia, secundum quodcunque tempus, & etiam hominum
cogitata, quorum est iudex: ita vt, quod de eo dicitur Io. 2.
Ipse enim sciebat, quid esset in homine, potest intelligi
non solum quantum ad scientiam diuinam, sed etiam
quantum ad scientiam animæ eius, quam habet in Verbo.
Alio modo ly omnia, potest accipi magis large, vt extendatur
non solum ad omnia, quæ sunt actu secundum quod-
cunque tempus, sed etiam ad omnia, quæcunque sunt in
potentia nunquam reducenda, vel reducta ad actum. Ho-
rum autem quedam sunt in sola potentia diuina: & hu-
iusmodi non omnia cognoscit in Verbo anima Christi. Hoc
enim esset comprehendere omnia, quæ Deus potest facere:
quod esset comprehendere diuinam virtutem, & per con-
sequens diuinam essentiam. Virtus enim qualibet cognos-
citur per cognitionem omnium, in qua potest. Quedam
vero sunt non solum in potentia diuina, sed etiam in po-
tentia creatura: & huiusmodi omnia scit anima Christi
in Verbo. Comprehendit enim in Verbo omnis creaturæ
essentiam, & per consequens potentiam, & virtutem, &
omnia, quæ sunt in potentia creaturæ.

Ad primum ergo dicendum, quod illud Verbum intelle-
xerunt Arrius, & Eunomius, non quantum ad scientiam
animæ, quam in Christo non ponebant (vt supradictum
est) sed quantum ad diuinam cognitionem Filij, quem
ponebant esse minorem Patre, quantum ad scientiam. Sed
istud stare non potest: quia per verbum Dei facta sunt om-
nia, vt dicitur Ioan. 1. Et inter alia, facta sunt etiam per
ipsum omnia tempora. Nihil autem per ipsum factum est,
quod a eo ignoretur. Dicitur ergo nescire diem, & horam
iudicij, quia non facit scire. Interrogatus enim super hoc
ab Apostolis Act. 1. hoc eis noluit revelare. Sicut contra-
rio legitur Genes. 22. Nunc cognoui, quod timeas Deum,
id est nunc cognoscere feci. Dicitur autem Pater scire: quia
huiusmodi cognitionem tradidit Filio. Vnde in hoc ipso,
quod dicitur, Nisi Pater, datur intelligi quod Filius co-
gnoscit, & non solum quantum ad diuinam naturam, sed
etiam quantum ad humanam: quia vt Chrysost. argu-
mentatur, si Christo homini datum est, vt sciat, quali-
ter oporteat iudicare, quod est maius, multo magis datum
est ei scire, quod minus est scilicet tempus iudicij. Origenes
tamen hoc exponit de Christo secundum corpus eius, quod
est Ecclesia, quæ hoc tempus ignorat. Quidam autem di-
cunt hoc esse intelligendum de filio Dei adoptiuo, non de fi-
lio naturali.

Ad secundum dicendum, quod Deus instantius perfe-
ctius cognoscit suam essentiam, quam anima Christi, quod E
eam comprehendit. Et ideo cognoscit omnia, non solum,
quæ sunt in actu, secundum quodcunque tempus, quæ di-
citur cognoscere scientia visionis: sed etiam omnia, quæcun-
que ipse facere potest, quæ dicitur cognoscere per simplicem
intelligentiam, vt in primo habitum est. Scit ergo anima
Christi omnia, quæ Deus in seipso cognoscit per scientiam
visionis: non tamen omnia, quæ Deus in seipso cognoscit
per scientiam simplicis intelligentiæ. Et ita plura scit Deus
in seipso, quam anima Christi.

Ad tertium dicendum, quod quantitas scientiæ non
solum attenditur secundum numerum scibilium, sed etiam
secundum claritatem cognitionis. Quamuis igitur scien-

tia anima Christi, quam habet in Verbo, parificetur sci-
entia visionis, quam Deus habet in seipso, quantum ad nu-
merum scibilium: scientia tamen Dei excedit in infinitum,
quantum ad claritatem cognitionis, scientia anima Chri-
sti: quia lumen increatum diuini intellectus, in infinitum
excedit lumen creatum, quodcunque receptum in anima
Christi. Licet absolute loquendo, scientia diuina excedat
scientiam anima Christi, non solum quantum ad modum
cognoscendi, sed etiam quantum ad numerum scibilium,
vt dictum est.

Sensus quæstioni.

ITVLVM declarat S.D. in corpore, & Suar. com-
mentario ex eadem doctrina.

Forma Textus.

PROPOSITA distinctione cum vnius membri
subdiuisione respondetur quæstio tribus con-
clusionibus.

Distinctio est: Cum queritur, an Christus co-
gnoscat omnia in Verbo: ly omnia potest dupli-
citer accipi: Vno modo proprie, vt distribuatur pro
omnibus, quæ quocunque modo sunt vel erunt
vel fuerunt, vel facta vel dicta vel cogitata à quo-
cunque secundum quodcunque tempus: Alio mo-
do potest accipi magis large, vt extendatur non
solum ad omnia quæ sunt actu secundum quod-
cunque tempus, sed etiam ad omnia quæcunque
sunt in potentia nunquam reducenda vel reducta
ad actum.

Subdiuisio est: Horum scilicet, quæ sunt in po-
tentia nunquam reducenda vel reducta ad actum,
quædam sunt in sola potentia diuina: quedam
non solum sunt in potentia diuina, sed etiam in
potentia creaturæ.

PRIMA CONCL. est: Anima Christi in Verbo co-
gnoscit omnia, quæ quocunque modo sunt vel erunt vel
fuerunt, vel facta vel dicta vel cogitata à quocunque se-
cundum quodcunque tempus. Probatur: Quia vnus-
quisque intellectus creatus in Verbo cognoscit,
non quidem omnia simpliciter, sed tanto plura
quanto perfectius videt Verbum: ita tamen vt nul-
li intellectui beato deest, quin cognoscat omnia,
quæ ad ipsum spectant: sed ad Christum & ad ei-
us dignitatem spectant quodammodo omnia præ-
dicta: ergo: Maior relinquatur vt nota. Minor
probat primo: quia illi subiecta sunt omnia: Se-
cundo: quia ipse est omnium iudex constitutus à
Deo, quia filius hominis est, vt dicitur Io. 5. Ter-
tio: quia sic id quod dicitur Ioan. 2. Ipse enim scie-
bat, quid esset in homine, potest intelligi non so-
lum quo ad scientiam diuinam, sed etiam quo ad
scientiam animæ eius, quam habet in Verbo.

SECUNDA CONCL. Anima Christi non cognoscit
in Verbo omnia, quæ sunt in sola potentia diuina. Proba-
tur: Quia si hæc omnia cognosceret, comprehē-
deret diuinam essentiam: quod est falsum: ergo.
Probat sequela: Quia si cognosceret hæc com-
prehenderet diuinam virtutem: ergo etiam essen-
tiam. Antecedens probatur: quia comprehēde-
ret omnia, quæ Deus potest facere: ergo compre-
henderet diuinam virtutem: probatur sequela:
quia virtus qualibet comprehenditur per cogni-
tionem omnium, in qua potest.

TERTIA CONCL. Anima Christi scit in Verbo ea o-
mnia, quæ sunt non solum in potentia diuina, sed etiam in
potentia creaturæ: Probatur: Quia anima Christi
comprehendit in Verbo essentiam omnis crea-
turæ: atq; adeo potentiam & virtutem: ergo om-
nia scit, quæ sunt in potentia creaturæ.

Expositio Textus.

OBSERVANDA hic est primo differentia illius
dictionis omnia in primo & in secundo mem-
bro distinctionis: In primo enim membro dici-
tur

Hom. 72. in
Mat. 12. &
hom. 14. in
Mat. 10. 2.
Hom. 30. in
Mat. 10. 2.

q. 14. ar. 9.

tur sumi proprie: eo quod ea proprie & simpliciter tantum entia sunt, quibus esse conuenit in aliqua temporis differentia: & ideo proprie scire dicitur omnia scilicet entia, qui scit vniuersa, quibus esse conuenit in aliqua temporis differentia: in secundo vero membro dicitur eadem vox largi sumi: quia quæ sunt in potentia tantum, nec proprie nec simpliciter entia sunt, sed quodammodo & secundum quid, scilicet in potentia Expreßit autem S. D. in textu differentiam hanc ad Christi dignitatem secundum intellectum eius humanum clarius indicandam. Ex hoc enim quod proprie & simpliciter loquendo dicimus Christum hominem scire omnia, magnam illi tribuimus dignitatem: vt hic etiam aduertit Caietanus.

Secundo Aduerte duo hic beatis omnibus communia ab expositores examinari. Primum est circa primam conclusionem D. Tho. & eius probationem: Disputant enim Cai. & Medina *super hoc art.* & alij quidam recentiores, an & quomodo quilibet beatus in Verbo videat spectantia ad statum suum? de qua difficultate multa diximus in 1. p. q. 12. a. 10. *Contr. Vnica:* SECUNDO est circa secundam conclusionem, & eius probationem. Disputat enim Suar. *disp. 36. sect. 2.* & Vasq. *disp. 50.* & alij, an beati videant, aut videre possint in Verbo ea omnia, quæ sunt in sola Dei potentia, de quo late scripsimus in allegata q. 12. a. 8. & *contr. 3.* & præcipuum veritatis fundamentum explicat hic breuiter Caiet.

Tertio lege, si placet, apud expositores tria de scientia Christi beata. Primum est veritas primæ conclusionis, præsertim quo ad eam partem, quæ animæ Christi tribuit scientiam futurorum: de qua differunt Med. & Suar. in commentario circa *responsionem ad primum D. Thom. Valentia puncto 2.* Vasq. *disp. 51.* & Aluarez *disp. 54.*

Secundum est, de veritate secundæ conclusionis: de qua disputant Suar. in allegata *disp. 36. sect. 2.* & Vasq. *disp. 50.* vbi negat Christum, & alios beatos videre creaturam aliquam in Verbo formaliter, quod esse falsum ostendimus in 1. p. q. 12. art. 8. *controu. 1.*

Tertium est sensus & veritas tertiæ conclusionis: de quibus agunt Medina *dubio 3.* & Aluarez in *expositione rextus.*

Quibus addendum occurrit per primam expositionem illorum verborum *Marci 13.* De die autem illo nemo scit neque Angeli in celo, neque filius, nisi pater Christum scilicet dici nescire diem iudicii, quia non facit scire, per hanc inquam expositionem quæ est apud S. Patres communissima, conuinci falsum esse dictum illud Suarezii in tertia dictorum verborum expositione, videlicet factas à Christo fuisse reuelationes aliquas de die iudicii: si namque dicitur nescire diem iudicii, quia non facit scire: igitur illum nunquam alicui reuelauit. Sed turpius errat Mald. asserens prædictam expositionem non esse admittendam: quia eadem ratione diceretur pater nescire diem iudicii, quia nobis non reuelauit: licet enim nobis diem illum pater siue Deus non reuelauerit, animæ tamen Christi reuelauit: & ideo scire dici potest ad reuelandum: Christus autem neque nobis, neque Angelis diem illum reuelauit: & ideo vere ac proprie nescire dicitur ad dicendum: vt etiam docet Abul. *Matth. 24. q. 206.* & Soto in 4. *dist. 43. q. 2. a. 2.* Cai. autem in commentario dicti cap. dubitat, an dies illa fuerit aliquibus Angelis superioribus reuelata: quæ dubitatio per dictam expositionem videtur excludi: reuelationes enim ad actiones Christi & mysteria redemptionis & glorificationis aut condemnationis hominum pertinentes

per Christum ad Angelos deriuantur: vt patet ex dictis *supra q. 8. a. 4.* vbi S. D. probat Christum esse caput Angelorum, & de *Ver. q. 29. a. 4.* præsertim ad 4 docet Angelos per Christum secundum humanitatem illuminari: quod idem asserit in *commentario Epist. ad Eph. cap. 1. lect. 8.* & probat autoritate Dion. *cap. 7. celestis Hierar. exponentis illud Isaia 63. Quis est iste, qui venit de Edom.* &c. de Angelis interrogantibus & Christo respondente.

Præterea aduertendum est, tertiam conclusionem intelligendam esse de cognitione distincta: alioquin nihil speciale diceret S. D. de visione animæ Christi, quo ad ea, quæ sunt in potentia naturali creaturæ: quilibet enim beatus visione sua beatifica, immo & Angelus cognitione sua naturali comprehendens omnia ad vniuersi perfectionem pertinentia cognoscit in communi, & indistincte effectus à rebus producibiles per earum potentias naturales: probatio autem D. Thom. supponit omnia, quæ sunt in potentia naturali cuiuslibet creaturæ, pertinere ad statum beatificum animæ Christi, si non formaliter & actualiter, saltem radicaliter & in potentia proxima. Ex quo fit consequens hæc omnia ab anima Christi distincte in Verbo videri: Itaque discursus D. Thom. non in sola fundatur comprehensione creaturarum in Verbo visarum, sed etiam in suppositione prædictæ: ex quo sequitur differentia inter animam Christi & alios beatos, quod naturale desiderium animæ Christi fertur non solum ad singulas rerum species, sed etiam ad vniuersa singularia sub speciebus comprehensa cognoscenda, siue ea sint actu quandoque in rerum natura, siue sint in sola potentia rei creatæ: Hæc enim omnia pertinent ad statum animæ Christi beatificum: Caterorum vero tam Angelorum, quam hominum naturale desiderium non fertur ad ea omnia indiuidua distincte scienda, quæ sunt in potentia cuiuslibet creaturæ, quia hæc ad nullius eorum statum pertinent, sicut neque cognitio singularium secundum talem essendi modum pertinet ad perfectionem intellectus absolute loquendo. Et ex his patet quid censendum sit de ijs, quæ scribunt prædicti duo expositores circa sensum tertiæ conclusionis S. Thomæ.

ARTICVLVS III.

Vtrum anima Christi in Verbo cognouerit infinita.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod anima Christi non possit cognoscere infinita in Verbo. Quod enim infinitum cognoscatur, repugnat diffinitioni infiniti, prout dicitur in 3. *Physic.* quod infinitum est, cuius quantitas accipientibus, semper est aliquid extra accipere. Impossibile autem est diffinitionem à diffinito separari: quia hoc esset contradietoria esse simul. Ergo impossibile est, quod anima Christi sciat infinita.

Præterea, Infinitorum scientia est infinita. Sed scientia anima Christi non potest esse infinita: est enim capacitas eius finita, cum sit creata. Non ergo anima Christi potest cognoscere infinita.

Præterea, Infinito non potest esse aliquid maius. Sed plura continentur in scientia diuina, absolute loquendo, quam in scientia anima Christi, vt dictum est. Ergo anima Christi non cognoscit infinita.

Sed contra. Anima Christi cognoscit totam suam potentiam, & omnia, quæ potest: Potest autem in emundationem infinitorum peccatorum: secundum illud *prime Ioan. 2.* Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non autem pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi. Ergo anima Christi cognoscit infinita.

Responsio.